

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 5.12.2018
JOIN(2018) 36 final

**YHTEINEN TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA
SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

Disinformaation torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma

1. JOHDANTO

Sananvapaus on Euroopan unionin perusarvo, joka on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ja jäsenvaltioiden perustuslaeissa. Demokraattisten yhteiskuntiemme avoimuus on riippuvainen kansalaisten kyvystä saada käyttöönsä erilaisia todennettavissa olevia tietoja, jotta he voivat muodostaa näkemyksen eri poliittisista kysymyksistä. Tällä tavoin kansalaiset voivat osallistua asian ymmärtäen julkiseen keskusteluun ja ilmaista tahtonsa vapaiden ja oikeudenmukaisten poliittisten prosessien kautta. Disinformaation tahallinen, laajamittainen ja järjestelmällinen levittäminen uhkaa yhä useammin näitä demokraattisia prosesseja.

Disinformaatiolla tarkoitetaan todennettavasti väärää tai harhaanjohtavaa tietoa, jota luodaan, esitetään tai levitetään taloudellisen hyödyn saamiseksi tai suuren yleisön johtamiseksi harhaan tarkoituksella ja joka saattaa aiheuttaa vahinkoa yleiselle edulle¹. Yleiselle edulle aiheutuva vahinko kattaa uhat, jotka kohdistuvat demokraattisiin prosesseihin ja julkisiin hyödykkeisiin, kuten unionin kansalaisten terveyteen, ympäristöön tai turvallisuuteen. Disinformaatioksi ei luokitella tahattomia virheitä, satiiria, parodiaa eikä selkeästi yksilöityjä puolueellisia uutisia ja kommentteja. Tähän toimintasuunnitelmaan sisältyvät toimet kohdistuvat ainoastaan unionin tai kansallisen lainsäädännön nojalla lailliseen disinformaatioisisältöön. Ne eivät rajoita mahdollisesti sovellettavien unionin tai jonkin jäsenvaltion lainsäädännön tai laitonta sisältöä² koskevien sääntöjen soveltamista.

Salisburyyn kemiallisen iskun ja sitä koskevien Eurooppa-neuvoston päätelmien³ jälkeen komissio ja korkea edustaja esittivät yhteisen tiedonannon selviytymiskyvyn kehittämisestä hybridiuhkien varalta⁴. Tiedonannossa korostettiin strategista viestintää ensisijaisena alana jatkotoimille. Tämän jälkeen Eurooppa-neuvosto pyysi ”korkeaa edustajaa ja komissiota esittämään yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja maaliskuun 2015 Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti joulukuuhun 2018 mennessä toimintasuunnitelman, joka sisältää erityisiä ehdotuksia EU:n koordinoituiksi toimiksi disinformaation haasteeseen vastaamiseksi, mukaan lukien asianmukaiset toimeksiannot ja riittävät resurssit asiaankuuluvia EUH:n strategisen kommunikaation työryhmiä varten”⁵.

Tällä toimintasuunnitelmalla vastataan Eurooppa-neuvoston kehoitukseen toteuttaa toimenpiteitä, joilla ”suojellaan unionin demokraattisia järjestelmiä ja torjutaan disinformaatiota, muun muassa tulevien EU-vaalien yhteydessä”⁶. Se perustuu komission nykyisiin aloitteisiin ja Euroopan ulkosuhdehallinnon yhteydessä toimivan itäisen strategisen viestinnän työryhmän (East StratCom -työryhmä) työhön. Siinä esitetään toimet, jotka komissio ja korkea edustaja toteuttavat Euroopan ulkosuhdehallinnon avulla yhteistyössä jäsenvaltioiden ja Euroopan parlamentin kanssa. Suunnitelmassa otetaan huomioon kannanotot, joita jäsenvaltiot ovat esittäneet muun muassa neuvostossa⁷, pysyvien edustajien

¹ Tiedonanto disinformaation torjunnasta verkossa, COM(2018) 236.

² Komissio on ehdottanut kohdennettuja toimenpiteitä laittoman verkkosisällön leviämisen estämiseksi. Niihin sisältyy suositus toimenpiteistä laittoman verkkosisällön torjumiseksi (C(2018) 1177). Ks. myös ehdotus asetukseksi verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön levittämisen estämisestä (COM(2018) 640) sekä tarkistettu audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi, josta sovittiin 6. marraskuuta 2018.

³ Eurooppa-neuvoston päätelmät 22. maaliskuuta 2018.

⁴ JOIN(2018) 16.

⁵ Eurooppa-neuvoston päätelmät 28. kesäkuuta 2018.

⁶ Eurooppa-neuvoston päätelmät 18. lokakuuta 2018.

⁷ Ks. periaatekeskustelu aiheesta ”Verkossa leviävän disinformaation torjunta: mediaekosysteemin haasteet” sekä 27. marraskuuta 2018 annetut neuvoston päätelmät.

komiteoissa (Coreper I ja II), poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa, asiaa koskevissa neuvoston työryhmissä sekä ulkoministeriöiden strategisen viestinnän ja poliittisten osastojen päällikköjen kokouksissa käydyissä keskusteluissa. Lisäksi siinä otetaan huomioon yhteistyö unionin keskeisten kumppanien, kuten Pohjois-Atlantin liiton ja G7-maiden ryhmän, kanssa⁸.

Disinformaation torjuntaa verkossa koskevassa tiedonannossa (huhtikuun tiedonanto) korostettiin kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin (erityisesti sosiaalisen median alustojen) keskeistä asemaa disinformaatio-ongelman ratkaisemisessa. Jatkotoimena verkkoalustat ja mainosalan toimijat sopivat syyskuussa 2018 käytännesäännöistä, joilla lisätään avoimuutta verkossa ja suojellaan kansalaisia, erityisesti vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja silmällä pitäen, mutta myös pidemmällä aikavälillä. Nyt on olennaisen tärkeää, että nämä toimijat saavuttavat komission huhtikuussa asettamat tavoitteet ja noudattavat käytännesääntöjä täysimääräisesti⁹. Kehitteillä on myös riippumaton faktantarkistajien verkosto, jonka tarkoituksena on parantaa valmiuksia disinformaation havaitsemiseen ja paljastamiseen. Lisäksi unionissa ja jäsenvaltioissa pyritään jatkuvasti tukemaan medialukutaitoa.

Tähän toimintasuunnitelmaan liittyy kertomus edistymisestä huhtikuun tiedonannon¹⁰ mukaisissa toimissa, erityisesti toimissa, jotka liittyvät käytännesääntöihin, turvallisen, luotettavan ja vastuullisen internet-ekosysteemin edistämiseen, tietoisuuden lisäämiseen ja medialukutaitoon sekä riippumattomien tiedotusvälineiden ja laadukkaan journalismin tukemiseen.

Eurooppa-neuvosto tunnusti ensimmäistä kertaa verkossa leviävien disinformaatiokampanjoiden uhan vuonna 2015, kun se pyysi korkeaa edustajaa puuttumaan Venäjän toteuttamiin disinformaatiokampanjoihin. Tämän ongelman ratkaisemiseksi ja sitä koskevan tietoisuuden lisäämiseksi on perustettu itäisen strategisen viestinnän työryhmä. Lisäksi hybridiuhkien¹¹ torjumisesta annetulla yhteisellä tiedonannolla perustettiin Euroopan ulkosuhdehallinnon yhteyteen hybridianalyysikeskus, johon keskitetään hybridiuhkien analysointi. Se johti myös Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen perustamiseen. Osaamiskeskus jakaa parhaita käytäntöjä ja tukee unionin ja Pohjois-Atlantin liiton toimia tällä alalla.

Euroopan parlamentin vaalit järjestetään vuonna 2019, ja jäsenvaltioissa järjestetään vuoteen 2020 mennessä yli 50 vaalit, joissa valitaan presidentti taikka kansallinen tai paikallinen/alueellinen parlamentti. Sen vuoksi on kiireellisesti tehostettava toimia, joilla varmistetaan vapaat ja oikeudenmukaiset demokraattiset prosessit. Demokratiaan kohdistuvat uhat missä tahansa jäsenvaltiossa voivat vahingoittaa koko unionia. Lisäksi

⁸ Charlevoix'n sitoumuksessa demokratian puolustamiseksi ulkoisilta uhilta G7-maiden johtajat sitoutuivat toteuttamaan yhteisiä toimia vastauksena ulkomaisille toimijoille, jotka pyrkivät heikentämään demokraattisia yhteiskuntiamme ja instituutioitamme, vaaliprosessejamme, suvereniteettiamme ja turvallisuuttamme.

⁹ Katso myös 27. marraskuuta 2018 annetut neuvoston päätelmät.

¹⁰ COM(2018) 794.

¹¹ Hybridiuhkien määritelmät vaihtelevat, ja niiden on edelleenkin oltava joustavia, jotta voidaan ottaa huomioon uhkien muuttuva luonne. Käsitteellä tarkoitetaan erilaisia pakottavia ja turvallisuutta vaarantavia toimia ja (diplomaattisia, sotilaallisia, taloudellisia ja teknisiä) perinteisiä ja uusia menetelmiä, joita valtiolliset tai valtiosta riippumattomat toimijat voivat käyttää koordinoitusti tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ilman, että sotatilan virallisen julistamisen kynnyks ylittyy. Yleensä tarkoituksena on käyttää hyväksi kohteen haavoittuvuutta ja luoda epäselvyyttä päätöksentekoprosessien haitaksi. Hybridiuhkia voidaan luoda laajamittaisilla disinformaatiokampanjoilla, ja sosiaalista mediaa voidaan käyttää poliittisen retoriikan valvontaan tai sijaistoimijoiden radikalisointiin, rekrytointiin ja ohjaamiseen. Ks. JOIN(2016) 18.

disinformaatio kohdistuu usein EU:n toimielimiin ja niiden edustajiin, ja sen tavoitteena on heikentää Euroopan yhdentymishanketta. Komissio hyväksyi 12. syyskuuta 2018 toimenpiteitä¹² vapaiden ja oikeudenmukaisten EU-vaalien varmistamiseksi ja suositti seuraamusten käyttöä tarvittaessa, muun muassa silloin, kun henkilötietoja käytetään laittomasti vaalien tulokseen vaikuttamiseksi¹³. Lisäksi on tärkeää, että jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet vaalijärjestelmiensä ja -infrastruktuurinsa eheyden säilyttämiseksi ja niiden testaamiseksi ennen EU-vaaleja.

Erityisesti kolmansien maiden toteuttamat disinformaatiokampanjat ovat usein osa hybridisodankäyntiä¹⁴, johon liittyy kyberhyökkäyksiä ja tietoverkkojen hakkerointia¹⁵. On näyttöä siitä, että ulkomaiset valtiolliset toimijat käyttävät yhä enemmän disinformaatiostrategioita vaikuttaakseen yhteiskunnallisiin keskusteluihin, luodakseen jakolinjoja ja häiritäkseen demokraattista päätöksentekoa. Nämä strategiat eivät kohdistu pelkästään jäsenvaltioihin vaan myös kumppanimaihin itäisellä naapurialueella sekä eteläisellä naapurialueella, Lähi-idässä ja Afrikassa.

Venäläisten lähteiden tuottamasta ja/tai levittämästä disinformaatiosta on raportoitu useiden vaalien ja kansanäänestysten yhteydessä EU:ssa¹⁶. Syyrian sotaan¹⁷, MH-17-lennon alasampumiseen Itä-Ukrainassa¹⁸ ja Salisburyn kemialliseen iskuun¹⁹ liittyvistä disinformaatiokampanjoista on paljon dokumentaatiota.

2. DISINFORMAATIO: UHKIEN YMMÄRTÄMINEN JA EU:N TOIMIEN VAHVISTAMINEN

Disinformaatio on kehittyvä uhka, joka edellyttää jatkuvia toimia asiaan liittyvien toimijoiden, levittäjien, välineiden, menetelmien, ensisijaisten tavoitteiden ja vaikutusten käsittelemiseksi. EU:n hybridianalyysikeskus analysoi joitakin disinformaation muotoja, erityisesti valtiolähtöistä disinformaatiota, yhteistyössä Euroopan ulkosuhdehallinnon strategisen viestinnän työryhmien kanssa ja jäsenvaltioiden tuella.

¹² Kaikki toimenpiteet luetellaan tiedonannossa *Vapaiden ja oikeudenmukaisten EU-vaalien turvaaminen*, COM(2018) 637 final.

¹³ Nämä seuraamukset täydentävät yleisessä tietosuoja-asetuksessa (asetus (EY) N:o 2016/679) säädettyjä seuraamuksia.

¹⁴ Yhteinen kehys hybridiuhkien torjumiseksi: Euroopan unionin toimet, JOIN (2016) 18 final.

¹⁵ Esimerkkejä kyberhyökkäyksistä ovat kohdennettu tunkeutuminen järjestelmiin arkaluonteisten tietojen keräämiseksi tavoitteena aiheuttaa tietovuotoja tai vääristeltyjä tietovuotoja, sosiaalisen median tilien kaappaaminen, bottien käyttämät sosiaalisen median tilit sekä esimerkiksi yleisradioyhtiöiden tai vaalilautakuntien tietotekniikkajärjestelmien häirintä.

¹⁶ Ks. esimerkiksi Ranskan poliittisen suunnittelun keskuksen ja strategisen tutkimusinstituutin raportti: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/information_manipulation_rvb_cle838736.pdf.

¹⁷ Kemiallisten aseiden kieltojärjestön (OPCW) 17 jäsenvaltion yhteinen lausuma kemiallisista iskuista Syyrian Doumaan:

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/manipulation-of-information/article/syria-chemical-attacks-in-douma-7-april-joint-statement-by-france-and-16-other>.

¹⁸ MH-17-lentoa koskevan disinformaatiokampanjan osalta ks. itäisen strategisen viestinnän työryhmä: <https://euvsdisinfo.eu/mh17-time-is-running-out-for-disinformation/> ja <https://euvsdisinfo.eu/flight-mh-17-three-years-on-getting-the-truth-out-of-eastern-ukraine/> sekä yhteisen tutkintaryhmän lausunto: <https://www.om.nl/onderwerpen/mh17-crash/@104053/reaction-jit-to/>.

¹⁹ <https://euvsdisinfo.eu/timeline-how-russia-built-two-major-disinformation-campaigns/>
Venäjän suunnitteleman Haagissa sijaitsevaan kemiallisten aseiden kieltojärjestöön kohdistuvan kyberhyökkäyksen osalta ks. <https://www.government.nl/latest/news/2018/10/04/netherlands-defence-intelligence-and-security-service-disrupts-russian-cyber-operation-targeting-opcw>.

Disinformaation takana olevat toimijat voivat olla EU:n sisäisiä tai ulkoisia, ja ne voivat olla valtiollisia (tai hallituksen tukemia) tai valtiosta riippumattomia toimijoita. Raporttien²⁰ mukaan yli 30 maata käyttää disinformaatiota ja eri muotoisia vaikuttamistoimia, myös omissa maissaan. Se, että EU:n sisäiset toimijat käyttävät disinformaatiota, on kasvava huolenaihe kaikkialla unionissa. Myös valtiosta riippumattomien toimijoiden levittämästä disinformaatiosta on raportoitu unionissa, ja se on koskenut esimerkiksi rokotuksia²¹. Ulkoisten toimijoiden osalta Venäjän federaatiota koskeva näyttö on vahva. Mutta myös muut kolmannet maat käyttävät disinformaatiostrategioita ja ottavat nopeasti oppia Venäjän federaation menetelmistä.

EU:n hybridianalyytikseskuksen mukaan Venäjän federaation²² disinformaatiovaikuttaminen muodostaa suurimman uhkan EU:lle. Se on järjestelmällistä, siihen käytetään paljon resursseja ja se poikkeaa laajuudeltaan muiden valtioiden toiminnasta. Venäjän disinformaatiovaikuttaminen muodostaa koordinoinnin, kohteiden valinnan ja strategisten vaikutusten suhteen osan laajempaa hybridiuhkaa, ja siinä käytetään useita välineitä, painostuskeinoja ja myös valtiosta riippumattomia toimijoita.

Jatkuvat kohdennetut disinformaatiokampanjat unionia, sen toimielimiä ja politiikkoja vastaan lisääntyvät todennäköisesti vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaalien alla. **Tämän vuoksi on ryhdyttävä kiireellisiin ja välittömiin toimenpiteisiin unionin, sen toimielinten ja kansalaisten suojelemiseksi disinformaatiolta.**

Sosiaalisesta mediasta on tullut tärkeä kanava sellaisen disinformaation levittämiseksi, jonka päämääränä on vaikuttaa vaalituloksiin. Joissakin tapauksissa, kuten Cambridge Analytican tapauksessa, sitä on käytetty disinformaatioisällön kohdentamiseksi tietyille käyttäjille, jotka on yksilöity hankkimalla ja käyttämällä luvattomasti heidän henkilötietojaan. Tuoreet todisteet osoittavat, että yksityisiä viestipalveluja käytetään yhä enemmän disinformaation levittämiseen²³. Siinä käytetään esimerkiksi sellaisia tekniikoita kuin videomanipulaatio (deepfake-videot) ja virallisten asiakirjojen väärentäminen, internetin automatisoidut ohjelmistot (botit), joiden tarkoituksena on jakaa ja vahvistaa eripuraa aiheuttavaa sisältöä ja keskustelua sosiaalisessa mediassa, sosiaalisen median tileihin kohdistuvat trollihyökkäykset sekä tietovarkaudet. Samaan aikaan perinteisemmät menetelmät kuten televisio, sanomalehdet, verkkosivustot ja ketjusähköpostit ovat edelleen merkittävässä asemassa monilla alueilla. Käytetyt työkalut ja tekniikat muuttuvat nopeasti, ja **toimia niihin vastaamiseksi on kehitettävä yhtä nopeasti.**

Sen lisäksi, että unioni toteuttaa toimia jäsenvaltioissa ja koko unionissa, se on erittäin kiinnostunut yhteistyöstä kumppaneiden kanssa kolmella ensisijaisella alueella, nimittäin unionin itäisillä ja eteläisillä naapurialueilla sekä Länsi-Balkanilla. Disinformaation paljastaminen unionin naapurimaissa täydentää unionissa toteutettavia toimia ongelman ratkaisemiseksi.

Euroopan ulkosuhdehallinto on perustanut erityisiä strategisen viestinnän työryhmiä puuttumaan asiaan ja kehittämään toimintastrategioita. Työryhmät koostuvat asiantuntijoista, joilla on tarvittava kielitaito ja osaaminen. Ne tekevät tiivistä yhteistyötä komission

²⁰ Ks. <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2017>.

²¹ Ks. COM(2018) 245 ja COM(2018) 244.

²² Venäjän sotilasdoktriinissa informaatioisodankäynti tunnustetaan nimenomaisesti yhdeksi sen osa-alueista. <https://www.rusemb.org.uk/press/2029>.

²³ Oxfordin yliopiston mukaan suoraviestintäalustoilla on toteutettu disinformaatiokampanjoita vähintään 10 maassa tänä vuonna.

yksiköiden kanssa koordinoitua ja johdonmukaisen viestinnän varmistamiseksi kyseisillä alueilla.

Itäisen strategisen viestinnän työryhmän toimeksianto perustuu 22. kesäkuuta 2015 hyväksytyyn strategista viestintää koskevaan toimintasuunnitelmaan ja käsittää seuraavat kolme toimintalinjaa: i) EU:n politiikkoja koskeva tehokas viestintä ja niistä tiedottaminen itäisille naapurimaille, ii) yleisen mediaympäristön vahvistaminen itäisissä naapurimaissa ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien tiedotusvälineiden vapauden tukeminen ja riippumattomien tiedotusvälineiden vahvistaminen, sekä iii) Venäjän federaation disinformaatiotoimien ennustamista ja käsittelyä sekä niihin vastaamista koskevien unionin valmiuksien parantaminen. Euroopan ulkosuhdehallinto perusti kaksi uutta työryhmää vastauksena joulukuussa 2015 ja kesäkuussa 2017 annettuihin neuvoston päätelmiin: Länsi-Balkanin työryhmän²⁴ Länsi-Balkanin aluetta varten ja eteläisen työryhmän²⁵ Lähi-Idän, Pohjois-Afrikan ja Persianlahden alueen maita varten.

Perustamisestaan lähtien itäisen strategisen viestinnän työryhmä on tiedottanut tehokkaasti unionin politiikoista unionin itäisissä naapurimaissa pääasiassa erilaisin kampanjoin. Lisäksi työryhmä on luettellonut, analysoinut ja nostanut esiin yli 4 500 esimerkkiä Venäjän federaation levittämästä disinformaatiosta. Se on paljastanut lukemattomia disinformaationarratiiveja ja lisännyt tietoisuutta disinformaatiokampanjoista, niissä käytetyistä välineistä ja tekniikoista sekä niiden tavoitteista. Sen painopiste on itäisen kumppanuuden maissa ja Venäjän kotimaisissa ja kansainvälisissä tiedotusvälineissä. Se pyrkii näytön perusteella paljastamaan suuntauksia, narratiiveja, menetelmiä ja käytettyjä kanavia sekä lisäämään tietoisuutta niistä.

Itäisen strategisen viestinnän työryhmän toimeksiantoa olisi sen vuoksi jatkettava, ja kahden muun strategisen viestinnän työryhmän (Länsi-Balkan ja eteläinen alue) toimeksiantoa olisi tarkasteltava uudelleen ottaen huomioon se, että disinformaatiotoiminta laajenee ja sen merkitys kasvaa kyseisillä alueilla, sekä tarve lisätä tietoisuutta disinformaation kielteisistä vaikutuksista.

3. TOIMET, JOILLA KOORDINOIDAAN UNIONIN TOIMINTAA DISINFORMAATION TORJUMISEKSI

Disinformaatioon puuttuminen edellyttää poliittista päättäväisyyttä ja yhtenäistä toimintaa, johon kaikki viranomaistahot osallistuvat (muun muassa hybridiuhkien torjunnasta, kyberturvallisuudesta, tiedustelusta ja strategisesta viestinnästä vastaavat viranomaiset sekä tietosuoja-, vaali-, lainvalvonta- ja mediaviranomaiset). Tämä olisi tehtävä tiiviissä yhteistyössä eri puolilta maailmaa tulevien samanmielisten kumppaneiden kanssa. Se edellyttää tiivistä yhteistyötä unionin toimielinten, jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin, erityisesti verkkoalustojen, välillä.

Tässä toimintasuunnitelmassa esitetyt koordinoitut toimet disinformaation torjumiseksi perustuvat neljään pilariin:

- i) parannetaan unionin toimielinten valmiuksia disinformaation havaitsemiseen, analysointiin ja paljastamiseen;
- ii) vahvistetaan koordinoituja yhteisiä toimia disinformaation torjumiseksi;
- iii) mobilisoidaan yksityinen sektori disinformaation torjuntaan;

²⁴ Laajentumisesta sekä vakautus- ja assosiaatioprosessista 15. joulukuuta 2015 annetut neuvoston päätelmät.

²⁵ Terrorismin torjunnasta 19. kesäkuuta 2017 annetut neuvoston päätelmät.

- iv) lisätään tietoisuutta ja parannetaan yhteiskuntien selviytymiskykyä.

PILARI 1: PARANNETAAN UNIONIN TOIMIELINTEN VALMIUKSIA DISINFORMAATION HAVAITSEMISEEN, ANALYSOINTIIN JA PALJASTAMISEEN

Jotta disinformaation muodostamaan uhkaan voidaan vastata tehokkaasti, Euroopan ulkosuhdehallinnon strategisen viestinnän työryhmiä, unionin edustustoja ja EU:n hybridianalyysikeskusta on tarpeen vahvistaa osoittamalla niille lisää erikoishenkilöstöä, kuten tiedonlouhinnan ja analysoinnin asiantuntijoita käsittelemään dataa. On myös tärkeää tehdä lisäsopimuksia tiedotusvälineiden seurantalpalveluista, jotka kattavat laajemman valikoiman lähteitä ja kieliä, sekä lisätutkimuksista ja -selvityksistä, joissa käsitellään disinformaation kattavuutta ja vaikutuksia. Lisäksi on tarpeen investoida analyysivälineisiin, kuten ohjelmistoihin, joiden avulla voidaan louhia, järjestää ja koota yhteen valtavia määriä digitaalista dataa.

Euroopan ulkosuhdehallinnon strategisen viestinnän työryhmien vahvistaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa.

Lyhyellä aikavälillä strategisen viestinnän määrärahojen odotetaan yli kaksinkertaistuvan²⁶ vuonna 2019, minkä lisäksi työntekijöiden määrää lisätään vähintään 11:llä ennen EU-vaaleja. Keskipitkällä aikavälillä²⁷ pysyviä virkoja pyydetään lisää strategisten viestintäryhmien ja EU:n hybridianalyysikeskuksen päätoimipaikkoihin ja lisäksi uusia virkoja pyydetään naapurimaissa sijaitseviin edustustoihin. Tavoitteena on lisätä henkilöstömäärää yhteensä 50–55 henkilöllä seuraavien kahden vuoden aikana.

Komission yksiköiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon välille syntyy lisää synergiaa esimerkiksi välineiden yhteiskäytön tai viestintäkampanjoiden suunnittelun alalla.

Disinformaatiota koskeva työ perustuu uhka-analyysihin ja tiedustelu-arvioihin. Tiedusteluanalyysikeskuksen asiantuntemusta olisi hyödynnettävä täysimääräisesti, jotta voidaan analysoida, miten disinformaatiokampanjat kehittyvät.

Strategisen viestinnän työryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä asianmukaisten unionin edustustojen ja komission kanssa disinformaation torjumiseksi. Ne tekevät yhteistyötä erityisesti huhtikuun tiedonannon jälkeen perustetun komission sisäisen disinformaation torjuntaverkoston kanssa²⁸.

Jäsenvaltioiden olisi täydennettävä ja tuettava unionin toimielinten toimia lisäämällä kansallisia valmiuksiaan ja tukemalla unionin toimielinten tarvitsemien resurssien lisäämistä.

Toimenpide 1: Erityisesti vuonna 2019 pidettäviä Euroopan parlamentin vaaleja silmällä pitäen mutta myös pidemmällä aikavälillä korkea edustaja vahvistaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa strategisen viestinnän työryhmiä ja unionin edustustoja lisäämällä niiden henkilöstöä ja antamalla niille uusia välineitä, joita tarvitaan disinformaation

²⁶ Parhaillaan käytävissä vuoden 2019 talousarviota koskevissa keskusteluissa ennakoidaan, että määrärahoja lisätään 1,9 miljoonasta eurosta vuonna 2018 aina 5 miljoonaan euroon vuonna 2019.

²⁷ Muuttamalla vuoden 2019 talousarviota ja/tai vuoden 2020 talousarvioesityksessä.

²⁸ Tämä verkosto muodostuu komission pääosastojen ja edustustojen edustajista. Komissio on myös hiljattain perustanut Euroopan ulkosuhdehallinnon ja Euroopan parlamentin kanssa työryhmän, jonka tehtävänä on torjua disinformaatiota ennen EU-vaaleja.

havaitsemiseksi, analysoimiseksi ja paljastamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi myös tarvittaessa parannettava kansallisia valmiuksiaan tällä alalla ja tuettava strategisen viestinnän työryhmien ja unionin edustustojen resurssien tarpeellista lisäämistä.

Toimenpide 2: Korkea edustaja tarkastelee uudelleen Länsi-Balkanin ja eteläisen alueen strategisen viestinnän työryhmien toimeksiantoja, jotta ne voisivat torjua disinformaatiota tehokkaasti näillä alueilla.

PILARI 2: VAHVISTETAAN KOORDINOITUJA YHTEISIÄ TOIMIA DISINFORMAATION TORJUMISEKSI

Disinformaation levittämisen jälkeiset ensimmäiset tunnit ovat ratkaisevan tärkeitä sen havaitsemisen, analysoinnin ja torjumisen kannalta. Sen vuoksi **perustetaan nopea hälytysjärjestelmä, joka varoittaa disinformaatiokampanjoista reaaliaikaisesti** teknisen infrastruktuurin välityksellä. Tämä helpottaa tietojen ja arvioiden jakamista, mikä mahdollistaa yhteisen tilannetietoisuuden, disinformaation koordinoitun arvioinnin ja sen torjumisen. Näin varmistetaan ajan ja resurssien käytön tehokkuus.

Jotta voitaisiin perustaa nopea hälytysjärjestelmä, **kunkin jäsenvaltion olisi nimettävä institutionaalisen rakenteensa mukaisesti yhteyspiste, joka sijaitsee mieluiten strategisen viestinnän osastossa.** Tällainen yhteyspiste jakaisi hälytykset ja varmistaisi koordinoinnin kaikkien muiden asianosaisten kansallisten viranomaisten sekä komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa. Tämä ei vaikuta toimivaltaan, joka kansallisilla viranomaisilla on unionin ja/tai kansallisen lainsäädännön taikka tämän toimintasuunnitelman muiden osien nojalla. Silloin kun disinformaatio liittyy vaaleihin tai demokraattisten instituutioiden toimintaan jäsenvaltioissa, kansallisten yhteyspisteiden olisi tehtävä tiivistä yhteistyötä kansallisten vaaliverkostojen kanssa.²⁹ Tällaisessa tapauksessa nopean hälytysjärjestelmän tulokset olisi jaettava eurooppalaisessa vaaliyhteistyöverkostossa³⁰, jotta voitaisiin vaihtaa tietoja erityisesti vaaleihin liittyvistä uhkista ja tukea mahdollisten seuraamusten soveltamista. Verkkoalustojen olisi tehtävä yhteistyötä nopean hälytysjärjestelmän yhteyspisteiden kanssa erityisesti vaalikausien aikana asianmukaisen ja oikea-aikaisen tiedon toimittamiseksi.

Nopea hälytysjärjestelmä olisi kytkettävä tiiviisti ympärivuorokautiseen toimintavalmiuteen, kuten hätäavun koordinoitakeskukseen³¹ ja Euroopan ulkosuhdehallinnon tilannekeskukseen³². Tietojen jakamiseen voitaisiin käyttää myös EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen yhteydessä toimivaa EU:n hybridianalyysikeskusta sekä asianomaisia neuvoston työryhmiä. Komissio ja korkea edustaja huolehtivat säännöllisestä tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdosta keskeisten kumppanien kanssa, myös G7-ryhmän ja Pohjois-Atlantin liiton kanssa.

²⁹ Katso komission suositus C(2018) 5949 vaaliyhteistyöverkostoista, läpinäkyvyydestä verkossa, suojaumisesta kyberturvallisuuden häiriötilanteilta sekä disinformaatiokampanjojen torjumisesta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä. Tällaiset verkostot kokoavat yhteen kansallisia vaaliviranomaisia, audiovisuaalialan sääntelyviranomaisia, kyberturvallisuus- ja tietosuojaviranomaisia sekä eri asiantuntijoiden, muun muassa medialukutaidon asiantuntijoiden, ryhmiä. Ne muodostavat yhdessä unionin toimielinten kanssa eurooppalaisen vaaliyhteistyöverkoston. Eurooppalainen vaaliyhteistyöverkosto kutsutaan ensimmäisen kerran koolle tammikuussa 2019.

³⁰ Se perustettiin 12. syyskuuta 2018 annetun suosituksen mukaisesti.

³¹ Hätäavun koordinoitakeskus perustettiin unionin pelastuspalvelumekanismista annetun päätöksen N:o 1313/2013/EU 7 artiklan nojalla.

³² Tilannekeskus on Euroopan ulkosuhdehallinnon pysyvä päivystyselin, joka tarjoaa maailmanlaajuisesta seurantaan ja tilannetietoisuutta. Se on osa EU:n tiedusteluanalyysikeskusta ja toimii kaikkien EU:n toimielinten asianomaisten sidosryhmien tilannetietokeskuksena.

On tärkeää reagoida nopeasti disinformaatioon, myös EU-asioita ja unionin politiikkoja koskevaan disinformaatioon, ja torjua sitä tosiasioihin perustuvalla ja tehokkaalla viestinnällä. Se on tärkeää avoimen demokraattisen keskustelun edistämiseksi ilman manipulointia muun muassa tulevien EU-vaalien yhteydessä. Unionin toimielinten³³ ja jäsenvaltioiden on parannettava kykyään reagoida ja viestiä tehokkaasti. Komissio on jo lisännyt rahoitustaan viestintätoiminnan parantamiseksi alueellisten tiedotusohjelmien kautta myös unionin naapurimaissa ja unionin edustustoissa. Kaikki unionin toimielimet tiedottavat aktiivisesti Euroopan tason toimista ja politiikoista unionissa. Varsinkin jäsenvaltioissa olevilla komission edustustoilla ja Euroopan parlamentin yhteystoimistoilla on keskeinen rooli paikallisesti räätälöidyssä viestinnässä ja välineitä myyttien torjumiseksi ja asiatiedon levittämiseksi.³⁴

Jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten välistä yhteistyötä olisi edelleen vahvistettava, erityisesti tietojen jakamisessa, yhteisessä oppimisessa, tietoisuuden lisäämisessä sekä ennakoivassa viestinnässä ja tutkimuksessa. Tilannetietoisuuden ja toimintavalmiuksien parantaminen edellyttää, että jäsenvaltiot ja unionin toimielimet jakavat enemmän tiedustelutietoja. Ennakoiva ja objektiivinen viestintä unionin arvoista ja politiikoista on erityisen tehokasta jäsenvaltioiden tekemänä. Sen vuoksi komissio ja korkea edustaja kehottavat jäsenvaltioita tehostamaan viestintätoimiaan ja puolustamaan unionia ja sen toimielimiä disinformaatiokampanjoilta.

Toimenpide 3: Komissio ja korkea edustaja perustavat maaliskuuhun 2019 mennessä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa nopean hälytysjärjestelmän, jolla puututaan disinformaatiokampanjoihin tiiviissä yhteistyössä nykyisten verkostojen, Euroopan parlamentin sekä Pohjois-Atlantin liiton ja G7-maiden nopean toiminnan mekanismin kanssa.

Toimenpide 4: Tulevia EU-vaaleja silmällä pitäen komissio lisää yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa viestintäänsä unionin arvoista ja politiikoista. Jäsenvaltioiden olisi vahvistettava merkittävästi omaa viestintäänsä unionin arvoista ja politiikoista.

Toimenpide 5: Komissio ja korkea edustaja vahvistavat yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa strategista viestintää unionin naapurimaissa.

PILARI 3: MOBILISOIDAAN YKSITYINEN SEKTORI DISINFORMAATION TORJUNTAAN

Verkkoalustoilla, mainostajilla ja mainosalalla on keskeinen rooli disinformaatio-ongelman torjumisessa, koska ongelman laajuus liittyy suoraan alustojen kykyyn vahvistaa, kohdentaa ja levittää vihamielisten toimijoiden disinformaatioviestejä. Koska verkkoalustat, mainostajat ja mainosala eivät ole aikaisemmin puuttuneet asianmukaisesti tähän ongelmaan, komissio kehotti huhtikuussa 2018 niitä tehostamaan toimiaan. Tätä taustaa vasten 26. syyskuuta 2018 julkaistiin disinformaatiota koskevat EU:n käytännesäännöt³⁵. Käytännesäännöt

³³ Komissiossa komissaarien kollegion jäsenet, Tiedotuspalvelut-yksikkö ja komission edustustot säilyttäisivät keskeisen roolinsa ja esittäisivät vastanäyttöä aina kun tiedotusvälineissä esitetään virheellistä tietoa.

³⁴ Useat komission edustustot ovat ottaneet käyttöön paikallisiin tarpeisiin soveltuvia välineitä kumoamaan myyttejä, kuten Les Décodeurs de l'Europe Ranskassa, UE Vero Falso Italiassa, Euromyty.sk Slovakiassa ja EU-myyttien kumoamista koskeva yleinen sarjakuvakilpailu Itävallassa ja sarjakuva Romaniassa.

³⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>. Käytännesääntöjen ensimmäiset allekirjoittajat sitoutuivat 16. lokakuuta virallisesti noudattamaan käytännesääntöjä. Ne myös määrittivät sitoumukset, joita kukin allekirjoittaja noudattaa, sekä esittivät taulukon, jossa luetellaan yritysten

allekirjoittaneet tärkeimmät verkkoalustat sitoutuivat toteuttamaan erityistoimia ennen Euroopan parlamentin vaaleja vuonna 2019.

Komissio kehottaa kaikkia käytännesääntöjen allekirjoittajia toteuttamaan säännöissä mainitut toimet ja menettelyt nopeasti ja tehokkaasti koko EU:n alueella ja keskittymään sellaisiin toimiin, jotka ovat kiireellisiä ja joilla on merkitystä vuoden 2019 EU-vaalien luotettavuuden varmistamiseksi. Erityisesti suurten verkkoalustojen olisi välittömästi i) varmistettava mainossijoittelun valvonta ja poliittisen mainonnan läpinäkyvyys tarkastamalla huolellisesti sponsoreiden henkilöllisyys, ii) suljettava palveluissaan olevat aktiiviset valetilit ja iii) tunnistettava ja merkittävä automaattiset botit. Lisäksi verkkoalustojen olisi tehtävä yhteistyötä kansallisten audiovisuaalialan sääntelyviranomaisten sekä riippumattomien faktantarkistajien ja tutkijoiden kanssa, jotta voidaan havaita ja paljastaa disinformaatiokampanjat erityisesti vaalikausien aikana ja jotta saadaan sellainen sisältö, jonka faktat on tarkastettu, näkyvämmäksi ja levitettyä laajemmalle.

Komissio seuraa audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmän (ERGA) ³⁶ avustamana, että käytännesääntöjen allekirjoittajat panevat sitoumukset täytäntöön, ja tiedottaa säännöllisesti, mitkä alustat täyttävät sitoumuksensa ja missä määrin. Jotta tehokas ja kattava seuranta olisi mahdollista, alustojen olisi toimitettava komissiolle tämän vuoden loppuun mennessä ajantasaiset ja täydelliset tiedot toimista, jotka ne ovat toteuttaneet sitoumustensa noudattamiseksi. Komissio julkaisee kyseiset tiedot tammikuussa 2019. Alustojen olisi lisäksi annettava säännöllisesti tammikuusta 2019 alkaen täydelliset tiedot myös vastaamalla komission erityiskysymyksiin siitä, kuinka ne panevat sitoumukset täytäntöön, jotta käytännesääntöjen noudattamista voidaan seurata kohdennetusti ennen Euroopan parlamentin vaaleja. Myös nämä tiedot julkaistaan.

Käytännesäännöissä kaavaillaan myös, että allekirjoittajat antavat täydellisen raportin 12 kuukauden kuluttua. Raporteissa olisi oltava täydelliset tiedot, jotta komissio voi tehdä perusteellisen arvion. Niiden pohjalta **komissio arvioi riippumattomien asiantuntijoiden sekä ERGAN avulla käytännesääntöjen yleistä tehokkuutta**. Komissio voi myös pyytää apua Euroopan audiovisuaaliselta seurantakeskukselta.

Komissio toteaa, että käytännesääntöjen yleinen tehokkuus riippuu siitä, että verkkoalustat ja verkkomainonnan ala osallistuvat mahdollisimman laajasti niiden täytäntöönpanoon. Näin ollen komissio kehottaa asianomaisia sidosryhmiä noudattamaan käytännesääntöjä.

Toimenpide 6: Komissio varmistaa, että käytännesääntöjen täytäntöönpanoa seurataan tiiviisti ja jatkuvasti. Komissio vaatii tarvittaessa ja erityisesti EU-vaaleja silmällä pitäen nopeaa ja tehokasta sääntöjen noudattamista. Komissio suorittaa kattavan arvioinnin käytännesääntöjen ensimmäisen 12 kuukauden soveltamisjakson päätyttyä. Jos

parhaat käytänteet ja käytännesääntöjen täytäntöönpanoa EU:ssa koskevat virstanpylväät. Alkuperäisiin allekirjoittajiin kuuluvat tärkeimmät verkkoalustat (Facebook, Google, Youtube, Twitter), ohjelmistojen tarjoajat (Mozilla), mainostajat sekä useat verkkoalustoja ja mainostajia edustavat toimialajärjestöt. Käytännesäännöillä on tarkoitus luoda läpinäkyvämpi, luotettavampi ja vastuullisempi internet-ekosysteemi ja suojella käyttäjiä disinformaatiolta.

³⁶ Audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmä koostuu kaikkien jäsenvaltioiden asianomaisista sääntelyviranomaisista. Se antaa komissiolle teknistä neuvontaa useilla direktiivin soveltamiseen liittyvillä aloilla, helpottaa yhteistyötä kansallisten sääntelyviranomaisten ja/tai -elinten välillä sekä kansallisten sääntelyviranomaisten ja/tai -elinten ja komission välillä. Tarkistetussa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä vahvistettiin edelleen tämän ryhmän asemaa erityisesti myös videojakoalustojen osalta.

käytännösääntöjen täytäntöönpano ja vaikutukset eivät ole tyydyttäviä, komissio voi ehdottaa lisätoimia, jotka voivat olla sääntelytoimia.

PILARI 4: LISÄTÄÄN TIETOISUUTTA JA PARANNETAAN YHTEISKUNTIEN SELVIITYMISKYKYÄ

Yleisen tietoisuuden lisääminen on olennaisen tärkeää yhteiskuntien selviytymiskyvyn parantamiseksi disinformaation aiheuttamaa uhkaa vastaan. Lähtökohtana on parempi käsitys disinformaation lähteistä ja sen taustalla olevista tarkoituksista, välineistä ja tavoitteista sekä yhteiskuntien haavoittuvuudesta. Luotettavat tieteelliset menetelmät voisivat auttaa jäsenvaltioiden keskeisimpien haavoittuvuuksien tunnistamisessa³⁷. On ensiarvoisen tärkeää ymmärtää, miten ja miksi disinformaationarratiivit vetävät puoleensa kansalaisia ja joskus kokonaisia yhteisöjä, ja laatia kattava vastaus tähän ilmiöön.

Selviytymiskyvyn kehittämiseen kuuluu myös erityiskoulutusta, julkisia konferensseja ja keskustelutilaisuuksia sekä muita yhteisen oppimisen muotoja tiedotusvälineille. Tavoitteena on myös lisätä yhteiskunnan kaikkien alojen vaikutusmahdollisuuksia ja erityisesti parantaa kansalaisten medialukutaitoa, jotta ihmiset ymmärtävät, miten disinformaatiota havaitaan ja torjutaan.

Disinformaation torjuminen kattavasti edellyttää kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista. **Tiedonannossa ja suosituksessa³⁸, jotka sisältyvät vapaiden ja oikeudenmukaisten EU-vaalien turvaamiseksi toteutettavien toimenpiteiden kokonaisuuteen (vaalipaketti), kehoitetaan jäsenvaltioita yhteistyössä muun muassa tiedotusvälineiden, verkkoalustojen ja tietotekniikan tarjoajien kanssa** toteuttamaan tietoisuutta lisääviä toimia, joilla lisätään vaalien avoimuutta ja kansalaisten luottamusta vaalimenettelyihin. Tätä varten on tarpeen, että jäsenvaltiot osallistuvat aktiivisesti toimiin ja niiden seurantaan ennen EU-vaaleja.

Riippumattomat faktantarkistajat ja tutkijat ovat avainasemassa lisättäessä ymmärrystä disinformaatiota edistävästä rakenteista ja mekanismeista, jotka vaikuttavat sen levittämistapoihin verkossa. He myös lisäävät toiminnallaan tietoisuutta erityyppisistä disinformaatiouhista ja voivat auttaa lieventämään niiden kielteisiä vaikutuksia. On syytä vahvistaa heidän valmiuksiaan tunnistaa ja paljastaa disinformaatiouhkat ja helpottaa rajat ylittävää yhteistyötä. Huhtikuun tiedonannossa esitettyjen toimien perusteella on tarpeen laajentaa kansallisia monialaisia tiimejä, jotka koostuvat riippumattomista faktantarkistajista ja akateemisista tutkijoista, joilla on erityistietoa paikallisesta tietoympäristöstä. Tämä edellyttää jäsenvaltioiden tukea ja yhteistyötä Euroopan faktantarkistajien verkoston toiminnan helpottamiseksi kunnioittaen samalla täysin faktantarkastus- ja tutkimustoiminnan riippumattomuutta. Komissio rahoittaa Verkkojen Eurooppa -välineen³⁹ puitteissa digitaalista alustaa, joka verkostoituu riippumattomien kansallisten monialaisten tiimien kanssa.

³⁷ Tätä voitaisiin tutkia tarkemmin osana tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälinettä, joka on Euroopan unionin yhteisrahoittama hanke ja jota toteuttaa Firenzessä sijaitseva tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja vapauden keskus Centre for Media Pluralism and Media Freedom.

³⁸ Katso komission suositus vaaliyhteistyöverkostoista, läpinäkyvyydestä verkossa, suojautumisesta kyberturvallisuuden häiriötilanteilta sekä disinformaatiokampanjoiden torjumisesta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä, C(2018) 5949.

³⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1316/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 913/2010 muuttamisesta ja asetusten (EY) N:o 680/2007 ja (EY) N:o 67/2010 kumoamisesta.

Parantaakseen yleistä tietoisuutta disinformaatiosta ja kykyä selviytyä siitä komissio tehostaa edelleen sitoumustaan ja vireillä olevia medialukutaitoon liittyviä toimia, jotta unionin kansalaisilla olisi paremmat mahdollisuudet tunnistaa ja käsitellä disinformaatiota⁴⁰. Jäsenvaltioiden olisi pantava nopeasti täytäntöön tarkistetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin säännös, jossa jäsenvaltioita vaaditaan edistämään ja kehittämään medialukutaitoa⁴¹.

Komissio on ehdottanut Euroopan horisontti -ohjelmaa koskevassa ehdotuksessaan⁴² uusien välineiden kehittämistä, jotta voitaisiin paremmin ymmärtää ja torjua verkossa olevaa disinformaatiota. Komissio tukee tarvittaessa myös tiedotuskampanjoita, joilla lisätään käyttäjien tietoisuutta uusimmista teknologioista (kuten deepfake-videot).

Riippumattomat tiedotusvälineet ovat ensiarvoisen tärkeitä demokraattisen yhteiskunnan toiminnan kannalta. Tästä syystä komissio⁴³ tukee jatkossakin riippumattomia tiedotusvälineitä ja tutkivia journalisteja, koska molemmat edistävät disinformaation paljastumista. Lisäksi komissio toteuttaa jatkossakin erityisohjelmia, jotka koskevat tiedotusvälineiden tukemista, myös taloudellisesti, ja ammattimaisuuden lisäämistä naapurimaissa⁴⁴.

Toimenpide 7: Komissio ja korkea edustaja järjestävät yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja vuoden 2019 EU-vaaleja silmällä pitäen mutta myös pidemmällä aikavälillä suurelle yleisölle kohdennettuja kampanjoita ja koulutusta tiedotusvälineille ja mielipidevaikuttajille unionissa ja sen naapurimaissa tietoisuuden lisäämiseksi disinformaation haittavaikutuksista. Samalla jatketaan riippumattomien tiedotusvälineiden työn ja laatujournalismin tukemista sekä disinformaatiota koskevaa tutkimusta, jotta tähän ilmiöön voidaan vastata kattavasti.

Toimenpide 8: Jäsenvaltioiden olisi yhteistyössä komission kanssa tuettava sellaisten monialaisten tiimien perustamista, jotka koostuvat riippumattomista faktantarkistajista ja tutkijoista, joilla on erityistietoa paikallisesta tietoympäristöstä, disinformaatiokampanjoiden havaitsemiseksi ja paljastamiseksi erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa ja digitaalisessa mediassa.

Toimenpide 9: Osana maaliskuussa 2019 järjestettävää medialukutaitoviikkoa komissio tukee yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa mediakasvatusta harjoittavien tahojen rajatylittävää yhteistyötä sekä käytännön välineiden käyttöönottoa kansalaisten medialukutaidon edistämiseksi. Jäsenvaltioiden olisi myös pantava nopeasti täytäntöön tarkistetun

⁴⁰ Tällaisia toimia ovat muun muassa unionin medialukutaidon verkkokirjasto ja -oppimiskeskus sekä muut medialukutaitoon liittyvät välineet.

⁴¹ Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 33 a artikla.

⁴² COM(2018) 435.

⁴³ Jos Luova Eurooppa -ohjelma hyväksytään, se auttaa vahvistamaan Euroopan uutismedia-alaa, journalistisen sisällön monimuotoisuutta ja moniarvoisuutta sekä kriittistä lähestymistapaa mediasisältöön medialukutaidon kautta, COM (2018) 438.

⁴⁴ Komissio rahoittaa openmediahub-hanketta i) tarjotakseen naapurimaiden journalisteille riippumattomassa ja puolueettomassa raportoinnissa tarvittavat taidot; ii) parantaakseen toimittajien osaamista ja iii) vahvistaakseen media-alan ammattilaisten ja toimittajien verkostoa naapurimaissa. Komissio tarjoaa Länsi-Balkanin alueella taloudellista tukea journalistiyhdistysten perustamiseksi, luottamuksen luomiseksi tiedotusvälineitä kohtaan ja oikeusjärjestelmien lujittamiseksi, jotta ne voivat puolustaa sananvapautta. Tällä alalla komissio tukee myös julkisen palvelun tehtävää hoitavia tiedotusvälineitä, uusia riippumattomia tiedotusvälineitä ja journalismin laatua ja ammattimaisuuden parantamista.

audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin säännökset, joissa käsitellään medialukutaitoa.

Toimenpide 10: Jäsenvaltioiden olisi vuoden 2019 EU-vaaleja silmällä pitäen varmistettava vaalipaketin ja erityisesti suosituksen tehokas seuranta. Komissio seuraa tiiviisti sitä, miten paketti pannaan täytäntöön, ja tarjoaa tarvittaessa asianmukaista tukea ja neuvontaa.

4. PÄÄTELMÄT

Disinformaatio on suuri haaste Euroopan demokratioille ja yhteiskunnille, ja unionin on puututtava siihen kunnioittaen samalla eurooppalaisia arvoja ja vapauksia. Disinformaatio heikentää kansalaisten luottamusta demokratiaan ja demokraattisiin instituutioihin. Lisäksi disinformaatio lisää kansalaisten mielipiteiden polarisoitumista ja haittaa demokraattisia päätöksentekoprosesseja. Sitä voidaan käyttää myös Euroopan yhdentymishankkeen heikentämiseen. Tällä voi olla huomattavia kielteisiä vaikutuksia yhteiskuntaan kaikkialla unionissa ja erityisesti ennen vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja.

Tarvitaan vahvaa sitoutumista ja nopeita toimia demokraattisen prosessin suojelemiseksi ja kansalaisten luottamuksen säilyttämiseksi sekä kansallisen että unionin tason julkisiin instituutioihin. Nykyisessä toimintasuunnitelmassa esitetään keskeisiä toimia disinformaation torjumiseksi unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden koordinoitun toiminnan avulla. Siinä myös korostetaan ensisijaisia toimenpiteitä, jotka eri toimijoiden on toteutettava ennen vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleja. Jäsenvaltioiden olisi lisättävä solidaarisuuttaan ja puolustettava unionia hybridihyökkäyksiltä ja disinformaatiohyökkäyksiltä.

Samaan aikaan pitkällä aikavälillä tavoitteena on parantaa unionin ja sen naapurialueiden kykyä selviytyä disinformaation luomasta haasteesta. Tämä edellyttää jatkuvia ja pitkäaikaisia ponnisteluja, joilla tuetaan koulutusta ja medialukutaitoa, journalismia, faktantarkistajia, tutkijoita ja koko kansalaisyhteiskuntaa.

Näin ollen komissio ja korkea edustaja

- muistuttavat, että kaikkien asiaan liittyvien institutionaalisten toimijoiden sekä yksityisen sektorin, erityisesti verkkoalustojen, ja koko kansalaisyhteiskunnan on toteutettava yhteisiä toimia disinformaatiouhkan kaikkien eri puolien torjumiseksi tehokkaasti;
- kehottavat Eurooppa-neuvostoa hyväksymään tämän toimintasuunnitelman;
- kehottavat jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä tässä toimintasuunnitelmassa esitettyjen toimien toteuttamiseksi;
- kehottavat kaikkia asiaankuuluvia toimijoita toteuttamaan ensisijaisesti ne toimet, jotka ovat kiireellisiä ja merkityksellisiä ennen toukokuussa 2019 pidettäviä EU-vaaleja.